

بانک سوالات کتاب تاریخ (۲)

از بعثت پیامبر اسلام تا پایان صفویه

پایه یازدهم دوره دوم متوسطه

ادبیات و علوم انسانی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

تاریخ (۲)

از بعثت پیامبر اسلام تا پایان صفویه

رشته ادبیات و علوم انسانی

پایه یازدهم

دوره دوم متوسطه

گروه آموزشی تاریخ استان قزوین ۱۳۹۹

جمله های صحیح و غلط را مشخص کنید

- (۱) مورخان برای آگاهی از چگونگی وقوع رویدادهای گذشته به منابع مختلفی رجوع می کنند.
- (۲) سنت تاریخ نویسی عمومی از قرن سوم هجری قمری آغاز و تا دوره صفوی تداوم یافت.
- (۳) اندرزنامه ها بیشتر حاوی موضوعاتی درباره شیوه کشورداری و مناسبات حکومت و مردم اند.
- (۴) اسناد بر جای مانده از دیوان های حکومتی سلسله ها از منابع و مراجع مهم تاریخی محسوب می شوند.

گزینه صحیح را از جدول سمت چپ انتخاب نموده و در جلوی هر سوال بنویسید

الف) از مهم ترین و مشهورترین تاریخ های عمومی	(۱) تاریخ سیستان
ب) از معروف ترین آثار تاریخی محلی	(۲) عجایب المقدور فی نوائب تیمور
پ) از برجسته ترین آثار تاریخ های سلسله ای	(۳) تاریخ طبری
ت) از نمونه های مشهور اندرز نامه ها	(۴) قابوس نامه
	(۵) تاریخ بیهقی

در سئوالات چهار گزینه ای زیر پاسخ صحیح را مشخص کنید.

(۱) کدام گزینه جز منابع غیر نوشتاری محسوب نمی شود؟

الف) محوطه ها و بناهای تاریخی ب) سیاست نامه ها و اندرزنامه ها پ) آثار شفاهی ت) ابزارها و وسایل دست ساخته انسان

(۲) از برجسته ترین منظومه های حماسی و تاریخی به زبان فارسی کدام گزینه صحیح می باشد؟

الف) ظفرنامه حمدالله مستوفی ب) شاه اسماعیل نامه قاسمی حسینی پ) شاهنامه فردوسی ت) ظفرنامه شامی

(۳) انگیزه اصلی نویسندگان این دسته از کتاب های تاریخی، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگیهای جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی نامه مفاخرو مشاهیر بوده است؟

الف) تاریخ های عمومی ب) تاریخ های محلی پ) تاریخ های سلسله ای ت) تاریخ های تک نگاری

(۴) سرودن منظومه های حماسی و تاریخی از دوره رواج و رونق بسیاری یافت.

الف) صفاریان ب) سلجوقیان پ) مغولان ت) صفویه

(۵) در کدام یک از گزینه های زیر اطلاعات مفیدی از زندگانی اجتماعی مردم ایران نسبت به دیگر منابع ارائه شده است؟

الف) تاریخ های عمومی ب) تاریخ های محلی پ) ادبیات و متون ادبی ت) سفرنامه ها

جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید

(۱) آثار برجای مانده از انسان ها و جوامع گذشته مورخان را در زمینه و گذشته ها کمک می کنند.

(۲) بررسی ابزارها و وسایل دست ساخته انسان به طور خاص در قلمرو دانش هایی چون ، و هنر قرار می گیرند.

(۳) از مشهورترین تک نگاری ها می توان به تألیف ابن عربشاه درباره تیمور اشاره کرد.

(۴) از برجسته ترین منظومه های حماسی و تاریخی، اثر گران سنگ و بلند آوازه است.

(۵) سفرنامه های افرادی مانند و در عصر صفوی حاوی اطلاعات بسیار مفیدی درباره تاریخ ایران هستند.

(۶) انوری شاعر معروف دوره سلجوقی در قصیده به خوبی اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی زمان خود را نقد کرده است.

اصطلاحات و مفاهیم تاریخی الف)

آثار شفاهی ب) المسالک و الممالک

مقایسه پدیده های تاریخی

کتاب های سیاست نامه را با کتاب های اندرزنامه مقایسه کنید.

بررسی شواهد و مدارک تاریخی

متنهای زیرراکه از سفرنامه های ناصر خسرو و پیترو دلاواله برگزیده شده است، بخوانید و به پرسشهای مربوط به آنها پاسخ دهید.
متن ۱: ((نهم محرم به قزوین رسیدم .باغستان بسیار داشت، بی دیوار و خار و هیچ مانعی از دخول در باغات نبود و قزوین را شهری نیکو دیدم .باروی حصین وکنگره بر آن نهاده و بازارهایی خوب، مگر آنکه آب در وی اندک بود و منحصر به کاریزها در زیرزمین و رئیس آن مردی علوی بود و از همه صنّاعهاکه در آن شهر بود کفشگر بیشتر بود)) (سفرنامه ناصر خسرو قبادیانی، ص ۵).

متن ۲: ((باغها متعلق به شاه هستند، ولی مردم با آزادی کامل از آن استفاده می کنند وآن قدر میوه در آن وجود دارد که برای تمام شهر کافی وحتى زیاد است .درطول باغ، راهروهای زیادی وجود داردکه اطراف آن را درختهای سرو کاشته اند ... خیابا نههای متعددی که چهارباغ را قطع می کنند،گرچه در زیبایی به آن نمی رسند،ولی چندان دست کمی نیز از آن ندارند؛ زیرا آب به اندازه ای فراوان است که از وسط همه آنها نهری می گذرد ...روی هم رفته به دلیل اینکه چهارباغ به شاه تعلق دارد، واقعا دارای عظمتی بینظیر است ...)) (سفرنامه پترو دلاواله، ص ۳۴).

الف) از متنهای فوق برای تحقیق در چه موضوع یا موضو عهایی از تاریخ ایران می توان استفاده کرد؟

ب) چه تفاوت یا شباهتی میان اطلاعات ارائه شده در متن ۱ و ۲ وجود دارد؟

اظهار نظر و قضاوت

به نظر شما کدام یک از انواع منابع معرفی شده تاریخی دردرس اول اهمیت بیشتری دارند؟ برای اثبات نظر خود استدلال کنید.

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید

- ۱) گونه های مختلف منابع تاریخ ایران دوره اسلامی تا پایان عصر صفوی را نام ببرید
- ۲) منابع غیر نوشتاری به چند دسته تقسیم می شوند؟
- ۳) تمام دست ساخته های انسانی بازمانده از گذشته گواه روشنی بر چه چیزهایی از پیشینیان ما هستند؟
- ۴) از کتاب های جغرافیایی که در پژوهش های تاریخی از آنها می توان استفاده کرد، یک مورد را نام ببرید.
- ۵) کدام یک از شاعران معروف ایران در آثار خود به خوبی اوضاع سیاسی و اجتماعی و فرهنگی زمان خود را نقد کرده اند.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید

- ۱) مورخان از چه راه هایی قادر به شناخت ، تحلیل و تفسیر رویدادها و تحولات گذشته هستند؟
- ۲) مورخان از آثار بر جای مانده از انسانها و جوامع گذشته ، به چه مواردی در گذشته آگاهی می یابند؟
- ۳) مراجع و منابع نوشتاری تاریخ اسلام و ایران دوره اسلامی تا دوره ی صفویه به چند دسته تقسیم می شوند؟
- ۴) ویژگی های تاریخ های عمومی را بنویسید.
- ۵) نگارش کدام نوع تاریخ نگاری از دوره ی تیموریان در ایران مرسوم شد؟ هدف نویسندگان این نوع کتاب ها چه بود؟
- ۶) نوشته های جغرافیایی حاوی چه نوع اطلاعاتی با اهمیتی هستند؟
- ۷) چرا متون نظم و نثر ادبی، گونه مهمی از منابع تاریخی محسوب می شوند؟
- ۸) از نوشته های روی سکه ها چه اطلاعاتی می توان به دست آورد؟

جمله های صحیح و غلط را مشخص کنید

- (۱) مهم ترین رسالت مورخان، تلاش برای فهم دقیق رویدادهای گذشته است.
 (۲) نقد یک خبر تاریخی که در حقیقت همان اعتبار سنجی و بررسی اصالت خبر است.
 (۳) یکی از نمونه های تاریخ نگاری بر اساس موضوع محوری کتاب طبری است.
 (۴) امروزه بهره برداری از دستاوردهای مطالعات بین رشته ای در جهان رو به افزایش است.

گزینه صحیح را از جدول سمت چپ انتخاب نموده و در جلوی هر سوال بنویسید

(الف) از برجسته ترین چهرهای تاریخ نگاری روایی	(۱) بلاذری
(ب) از برجسته ترین چهرهای تاریخ نگاری ترکیبی	(۲) محمد بن جریر طبری
(پ) از برجسته ترین چهرهای تاریخ نگاری تحلیلی	(۳) ابوعلی مسکویه
	(۴) ابن عربشاه

در سئوالات چهار گزینه ای زیر پاسخ صحیح را مشخص کنید.

(۱) علت سفرهای علی بن حسین مسعودی نویسنده کتاب مروج الذهب و معادن الجوهر چه بوده است؟

(الف) برای بررسی درستی یا نادرستی برخی از اخبار و گزارش های تاریخی

(ب) برای جمع آوری اخبار و حکایات و روایات

(پ) برای سیروسیاحت در اطراف واکناف عالم

(ت) برای تطبیق رویدادهای تاریخی با آیات قرآن

(۲) در سال های اخیر نتایج تحقیقات کدام علم معیاری مناسب برای سنجش اعتبار اخبار تاریخی محسوب می شود؟

(الف) شیمی (ب) فیزیک (پ) باستان شناسی (ت) زیست شناسی

(۳) کدام یک از مورخان زیر مغایرت یک روایت و منبع تاریخی را با عقل، دلیل بر بطلان و نادرستی آن نمی دانند؟

(الف) یعقوبی (ب) طبری (پ) بیهقی (ت) ابوعلی مسکویه

(۴) اگر مورخی در نگارش تاریخ، حوادث سال ۶۱ق را گزارش کند، شیوه نگارش وی بر چه اساسی است؟

(الف) روش سال شماری (ب) روش موضوعی (پ) روش ترکیبی (ت) روش روایی

جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید

۱- یکی از مهم ترین و مؤثرترین معیارهای سنجش درستی یا نادرستی یک گزارش تاریخی بررسی مطابقت یا عدم مطابقت آن با است.

(۲) خبر و روایتی که فاقد و دقیق و مشخص باشد از اصالت و اعتبار کافی بر خوردار نیست.

(۳) در تاریخ نگاری روایی در آغاز برای ثبت و ضبط و به کار گرفته می شد.

(۴) در روش تاریخ نگاری مورخ با مطالعه همه ی روایت ها، یک گزارش واحد از آنها را تنظیم می کند.

(۵) از برجسته ترین آثار تاریخ نگاری تحلیلی می توان به کتابهای و اشاره کرد.

اصطلاحات و مفاهیم تاریخی

(ب) تاریخ نگاری ترکیبی

(الف) سنجش اعتبار و نقد راوی

بررسی شواهد و مدارک تاریخی

متن زیر از تاریخ بیهقی است، آن را بخوانید و به پرسش های زیر پاسخ دهید:

((و اخبار گذشته را در دو قسم گویند که آن را سه دیگر نشناسند: یا از کسی بپاید شنید و یا از کتابی بپاید خواند و شرط آن است که گوینده باید که ثقه و راستگوی باشد و نیز ((خرد)) گواهی دهد که آن خبر درست است... و کتاب همچنان است که هر چه خوانده آید از اخبار که خرد آن را رد نکندشونده آن را باور دارد و خردمندان آن را بشنود و فراستانند... و آن کسان که سخن راست خواهند تا باور دارند ایشان را از دانایان شمردند و سخت اندک است عدد ایشان، و ایشان نیکو فراستانند و سخن زشت را بیندازند...)) (تاریخ بیهقی، ص ۶۳۸-۶۳۷).

الف) از نظر بیهقی، عقل چه نقشی در تشخیص اصالت و اعتبار یک خبر دارد؟
ب) بیهقی درباره خردمندان در تأیید و رد اخبار چه دیدگاهی دارد؟

اظهار نظر و قضاوت

به نظر شما کدام یک از معیارها و ملاک های سنجش اخبار و اسناد تاریخی، کارایی بیشتری دارد؟ چرا؟

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید

- ۱) نقد یک خبر تاریخی که در حقیقت همان اعتبار سنجی و بررسی خبر محسوب می شود، در چند مرحله انجام می شود؟
- ۲) یکی از کارهای مورخان در نقد روایت کننده این است که چه فاصله ی زمانی بین راوی و خبر وجود دارد. یعنی چه؟
- ۳) کدام یک از مورخان نامی عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می دانستند؟
- ۴) دو رکن مهم یک رویداد تاریخی کدامند؟
- ۵) امروزه پیشرفت های کدام علوم نقش بسزایی در تعیین اصالت و اعتبار اسناد و اخبار تاریخی ایفا می کنند؟
- ۶) انواع روش های تاریخ نگاری را ذکر کنید.
- ۷) مورخان در دوران اسلامی گزارش ها و نوشته های خود را به دو روش تنظیم و ارائه می کردند، آن دو روش را نام ببرید.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید

- ۱) چهار مورد از معیارهای سنجش اعتبار منابع تاریخی را نام ببرید.
- ۲) مقایسه و تطبیق با سایر منابع و شواهد، روشی سودمند در جهت تعیین اعتبار اخبار و اسناد است آن را توضیح دهید.
- ۳) روش سال شماری و موضوع محوری، چه امتیازاتی بر یکدیگر دارند؟

جمله های صحیح و غلط را مشخص کنید

- (۱) حضرت محمد(ص) پیش از ولادت پدرش عبدالله و در سن شش سالگی مادرش را از دست داد.
- (۲) در نظام اجتماعی عربستان پیش از اسلام، زن از مقام و منزلت بالایی برخوردار بود.
- (۳) نزول آیات نخستین سوره علق بر حضرت محمد(ص) به منزله آغاز پیامبری و رسالت الهی ایشان بود.
- (۴) با مرگ ابوطالب و با تشدید آزار مشرکان بر پیامبر(ص) گسترش دعوت اسلامی در مکه با موانع اساسی رو به رو شد.

گزینه صحیح را از جدول سمت چپ انتخاب نموده و در جلوی هر سوال بنویسید

(الف) قبایل عرب جنوبی	(۱) عدنانی
(ب) ایجاد آن وابستگی شدید اعراب به قبیله خود	(۲) حنفا
(پ) پیروان حضرت ابراهیم(ع) در شبه جزیره عربستان	(۳) جاهلی
(ت) صفت داده شده قرآنی به اوضاع اجتماعی و فرهنگی شبه جزیره پیش از بعثت	(۴) عصبیت
	(۵) قحطانی

در سئوالات چهار گزینه ای زیر پاسخ صحیح را مشخص کنید.

- (۱) مطالعات و کاوش های باستان شناسان نشان داده که پیش از میلاد مسیح(ع) در کدام قسمت عربستان و در کدام سرزمین فرهنگ و تمدن مهمی وجود داشته است؟
 (الف) جنوب - یمن (ب) شمال - یمن (پ) جنوب - یثرب (ت) شمال - یثرب
- (۲) هم زمان با ظهور اسلام بیشتر ساکنان شبه جزیره عربستان به ویژه اهالی مکه چه آیینی داشتند؟
 (الف) یهودی (ب) مسیحی (پ) بت پرست (ت) زرتشتی
- (۳) کدام مورد از مشخصات آیین بت پرستی در عربستان قبل از ظهور اسلام نیست؟
 (الف) اعتقاد به الله به عنوان خدای بزرگ (ب) اعتقاد به جهان پس از مرگ (پ) نثار قربانی ها و نذرهای فراوان (ت) بجا آوردن سنت ابراهیمی حج با عقاید و آداب و رسوم شرک آلود
- (۴) نخستین اسلام آورنده به حضرت پیامبر (ص) بیرون از خانواده ایشان چه کسی بود؟
 (الف) عمر بن خطاب (ب) ابوبکر بن ابی قحافه (پ) زید بن حارثه (ت) بلال حبشی

جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید

- (۱) شبه جزیره عربستان مسکن دیرینه..... است.
- (۲) قبایل عرب شمالی به نام معروف بودند.
- (۳) مکه بر سر راه به قرار داشت.
- (۴) برجسته ترین دستاورد فرهنگی اعراب در دوران جاهلیت بود.
- (۵) در شبه جزیره عربستان یهودیان در و مسیحیان در ساکن بودند.
- (۶) برخی از طایفه های قریش مخصوصاً به خاطر این که از طایفه بنی هاشم به پیامبری رسیده، سخت حسادت می کردند.
- (۷) در سال دهم بعثت حضرت پیامبر(ص) دو حامی خودشان یعنی و از دست دادند.

اصطلاحات و مفاهیم تاریخی

(ب) فرهنگ جاهلیت

(الف) قبیله

مقایسه پدیده های تاریخی

بررسی شواهد و مدارک تاریخی

متن زیر را بخوانید و به پرسش های زیر پاسخ دهید:

((تأمل در فهرست مسلمانان نخستین نشان می دهد که بیشتر آنان شامل دو گروه می شدند. یک گروه جوانان متعلق به خاندان بنو نضیر و اشراف قریش و گروه دیگر فقیران و مستضعفان مکه بودند. جوانان که ذهن و قلبشان بیشتر و بهتر مستعد پذیرفتن افکار و عقاید جدید بود. این معنا در همه انقلاب های فکری و دینی و اجتماعی کم و بیش صادق است.

اما مستضعفان وضع دیگری داشته اند. مقصود از مستضعفان در مکه آن روز، کسانی بودند که برده و یا آزاد کرده به شما می رفتند. دسته دیگری از مستضعفان افرادی بودند که به مناسبتی از قوم و قبیله خود جدا شده و در مکه زندگی می کردند. اینان ناچار بودند برای حفظ جان و مال خود تحت حمایت یکی از اشراف یا طایفه ها و قبیله های آن شهر قرار گیرند و موقعیت و منزلت اجتماعی پایین تری داشتند)). (زریاب خوبی، سیره رسول الله ص ۱۱۷-۱۲۸؛ با اندکی تلخیص).

الف) علت پذیرش دعوت رسول خدا از سوی جوانان مکه چه بود؟

ب) دلایل و عوامل پیشتازی فقیران و مستضعفان در اسلام آوردن چه بود؟

اظهار نظر و قضاوت

به نظر شما اهداف مشرکان از محاصره اجتماعی و اقتصادی بنی هاشم چه بود و چرا این معاهده را بر دیوار کعبه آویختند؟

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید

- مهم ترین و معروف ترین شهرهای شبه جزیره عربستان را نام ببرید.
- ساکنان عربستان در دوران پیش از اسلام به داشتن کدام خصلت های اخلاقی معروف بودند؟
- چرا قبیله ی قریش نسبت به سایر قبایل قدرت و نفوذ سیاسی قابل توجهی داشت؟
- وضعیت اقتصادی شبه جزیره عربستان تا قبل از ظهور اسلام به شدت متاثر از چه عواملی بود؟
- حضرت محمد(ص) در کجا و با نزول کدام سوره به پیامبری مبعوث شدند؟
- حضرت محمد(ص) در آغاز پیامبری به صورت پنهانی افراد را به چه چیزهایی دعوت می کردند؟
- نخستین ایمان آوردگان به نبوت حضرت پیامبر (ص) چه کسانی بودند؟
- برخورد اهالی شهر طائف با پیامبر خدا چگونه بود؟

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید

- از شاخص ترین ارزش های حاکم بر نظام قبیله ای در شبه جزیره عربستان پیش از ظهور اسلام چهار مورد را بنویسید.
- جایگاه علم و فرهنگ در شبه جزیره عربستان قبل از ظهور اسلام چگونه بود؟ تشریح کنید.
- آیین و ادیان موجود در شبه جزیره عربستان پیش از اسلام را نام ببرید.
- علل و عوامل مهم مخالفت اصلی و دشمنی سران مشرکین با اسلام چه بود؟
- چرا دشمنی و درگیری مشرکان با اشخاصی مانند پیامبر و دیگر مسلمانی که متعلق به طایفه و قبیله نیرومندی بودند چندان آسان نبود؟ راه چاره آنان چه بود؟
- حضرت پیامبر بعد از بازگشت از طائف دست به چه کاری زدند و نتیجه اش چه شد؟

- (۱) هجرت رسول خدا و پیروانش از مکه به یثرب یکی از رویدادهای سرنوشت ساز تاریخ اسلام به شمار می رود.
- (۲) پیمان عقبه ی اول بیانگر نفوذ و گسترش چشمگیر اسلام در یثرب بود.
- (۳) پیمان برادری در مدینه آغازی بر تأسیس امت و حکومت اسلامی بود.
- (۴) قرآن از سجایای اخلاقی پیامبر(ص) به عنوان اخلاق عظیم، اسوه و الگوی دیگر مردمان یاد کرده است.

گزینه صحیح را از جدول سمت چپ انتخاب نموده و در جلوی هر سوال بنویسید

(الف) محل اولیه بیعت یثربیان با پیامبر(ص)	(۱) دارالندوه
(ب) محل مشورت مشرکان برای کشتن پیامبر(ص)	(۲) طائف
(پ) محل تشکیل حکومت اسلامی بدست پیامبر(ص)	(۳) عقبه
(ت) محل انتخاب علی(ع) به عنوان جانشین پیامبر(ص)	(۴) غدیر خم
	(۵) مدینه

در سئوالات چهار گزینه ای زیر پاسخ صحیح را مشخص کنید.

- (۱) قصد و علت مردم یثرب از انتخاب عبدالله بن ابی به ریاست خودشان پیش از هجرت حضرت پیامبر به این شهر چه بود؟
- (الف) برای جلوگیری از تسلط یهودیان بر حاکمیت یثرب
(ب) به ستوده آمدن مردم یثرب از تفرقه و جنگ
(پ) برای ایجاد روابط تجاری با کشورهای همسایه
(ت) برای ایجاد روابط سیاسی با قبایل ساکن مکه
- (۲) منبع کسب اخبار و اطلاعات درباره تاریخ پیامبران الهی توسط مردمان بت پرست یثرب چه بود؟
- (الف) رفت و آمد به مکه
(ب) ظهور حضرت پیامبر در مکه
(پ) حضور یهودیان در یثرب
(ت) هجرت حضرت پیامبر به یثرب
- (۳) در نتیجه کدام اقدام یثرب پایگاه امن و مطمئنی برای مسلمانان در آمد؟
- (الف) بستن پیمان عقبه دوم
(ب) پیوند پیمان برادری میان مسلمانان
(پ) تنظیم پیمان نامه ی عمومی مدینه
(ت) بسته شدن صلح حدیبیه میان مسلمانان و مشرکان
- (۴) مهم ترین اقدام پیامبر(ص) برای تأسیس نظام اجتماعی و سیاسی منسجم در چارچوب دین اسلام چه بود؟
- (الف) پیوند پیمان برادری میان مسلمانان
(ب) اخراج یهودیان از مدینه
(پ) تنظیم پیمان نامه ی عمومی مدینه
(ت) فتح مکه
- (۵) کدام گزینه جزء حوادث سال اول هجری نمی باشد؟
- (الف) نزول آیات جهاد
(ب) تشکیل نیروی نظامی
(پ) انجام چندین عملیات نظامی و اطلاعاتی محدود، خارج از مدینه
(ت) جنگ بدر
- (۶) تغییر قبله مسلمانان از بیت المقدس به سوی مکه در پی بهانه جویی چه گروهی انجام گرفت؟
- (الف) مشرکان
(ب) منافقان
(پ) مسلمانان
(ت) یهودیان
- (۷) علت عدم حرکت سپاه اسامه بن زید برای انجام ماموریت خود در زمان حیات پیامبر(ص) چه بود؟
- (الف) به دلیل مخالفت برخی از صحابه
(ب) عقب نشینی موقتی سپاهیان روم
(پ) کافی نبودن نفرات سپاه اسامه
(ت) بیماری اسامه و فوت نابه هنگام وی
- (۸) کدام مورد از روش حکومت داری حضرت محمد(ص) نبود؟
- (الف) نظام حکومتی ایشان بسیار ساده و فاقد تشکیلات و سلسله مراتب گسترده بود.
(ب) در دوران زمامداری ایشان تشریفات و تجملات مرسوم در دربار پادشاهان و سایر فرمانروایان خبری نبود.
(پ) رسول خدا کاخ و نگهبان شخصی نداشت و مسجد النبی در مدینه پایگاه حکومتی ایشان بود.
(ت) پیامبر در برخی از مسایل حکومتی مخصوصا جنگ و صلح خودشان تصمیم می گرفتند.

جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید

- (۱) مدینه یا مدینه النبی پیش از هجرت حضرت پیامبر به آن شهر نام داشت.
- (۲) ساکنان شهر یثرب در دوران جاهلیت شامل دو گروه و بودند

۳) پیامبر (ص) در مراسم حج سال با ۷۳ مرد و ۲ زن از اهالی یثرب پیمانی بستند که به مشهور است.

۴) اولین اقدام حضرت پیامبر (ص) پس از هجرت و رسیدن به یثرب بود.

۵) در جریان پیوند پیمان برادری میان مسلمانان در مدینه حضرت پیامبر (ص) را به عنوان برادر خویش برگزید.

۶) پس از هجرت پیامبر و یارانش به مدینه بزرگ ترین و سرسخت ترین دشمنان دعوت اسلامی باقی ماندند.

۷) نام دیگر جنگ خندق است.

۸) قرآن صلح حدیبیه را و آشکار برای اسلام معرفی کرده است.

۹) مورخان سال نهم هجری را یا نامیده اند.

اصطلاحات و مفاهیم تاریخی

پ) جزیه

ب) سال وفود

الف) اهل صفه

مقایسه پدیده های تاریخی

دو شهر مکه و یثرب از جهات سیاسی، اقتصادی و دینی در زمان ظهور اسلام با هم مقایسه کنید.

بررسی شواهد و مدارک تاریخی

بندهایی از پیمان صلح حدیبیه را بخوانید و استدلال نمایید که چرا آثار و نتایج آنها به سود مسلمانان بود؟

الف) به مدت ده سال بین قریش مکه و یاران محمد(ص) متارکه جنگ خواهد بود.

ب) از سال بعد، هر کس از یاران محمد(ص) که به قصد حج یا عمره و یا تجارت به مکه آید، جان و مالش در امان است.

پ) هر کس می خواهد به محمد(ص) پیونددو با او هم پیمان شود، و هر کس می خواهد به قریش بیونددو با ایشان هم پیمان شود.

اظهار نظر و قضاوت

به نظر شما چرا بعد از فتح مکه، شرط مهاجرت به مدینه از شروط بیعت و مسلمانی بر داشته شد؟

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید

۱) نتیجه هجرت پیامبر (ص) به مدینه چه شد؟

۲) یهودیان یثرب چرا و از کجا به این شهر مهاجرت کرده بودند؟

۳) دو قبیله معروف عرب ساکن در یثرب را نام برده و بنویسید از کجا به این شهر آمده بودند؟

۴) چرا پیمان عقبه ی دوم بیانگر نفوذ و گسترش چشمگیر اسلام در یثرب بود؟

۵) یکی از مهم ترین شروط بیعت با پیامبر و پذیرش دعوت اسلام تا هنگام فتح مکه در سال ۸ ق چه بود؟

۶) پس از هجرت پیامبر (ص) به مدینه چه کسانی با ایشان از تباط نزدیک تری بر قرار کردند؟ چرا؟

۷) هدف اصلی حضرت پیامبر(ص) از پیوند پیمان برادری میان مسلمانان چه بود؟

۸) پیمان نامه ی عمومی تنظیم شده از سوی حضرت پیامبر (ص) برای ساکنین مدینه امروزه به چه نامی از آن می توان یاد کرد؟

۹) کدام غزوه ضربه ی سنگینی برای قریش بود؟ چرا؟

۱۰) علت برخورد حضرت پیامبر(ص) با یهودیان ساکن مدینه چه بود؟

۱۱) کدام عوامل زمینه ی مساعدی برای نشر اسلام در میان قبیله های منطقه ی حجاز و گسترش محدوده ی حکومت پیامبر(ص) فراهم آورد؟

۱۲) نتیجه ی فتح مسالمت آمیز مکه در سال ۸ هجری چه شد؟

۱۳) مهم ترین وصایای حضرت پیامبر در خطبه ایراد شده در غدیر خم چه بودند؟

۱۴) علت دستور حرکت سپاه اسلام به رهبری اسامه بن زید در واپسین روزهای زندگانی حضرت پیامبر(ص) برای چه بود؟

۱۵) شرط آزادی اسرای با سواد جنگ بدر از سوی حضرت پیامبر(ص) چه بود؟

۱۶) تنها چیزی که حضرت پیامبر (ص) را از دیگر مردم متمایز می کرد چه بود؟

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید

- ۱) علت طولانی شدن جنگ میان قبایل در یثرب چه بود؟
- ۲) حضرت پیامبر (ص) پس از آگاهی از قصد مشرکان برای کشتنش چه تصمیمی گرفت؟ چه کسی و چگونه در این زمینه ایشان را یاری نمودند؟
- ۳) دلایل حضرت پیامبر (ص) برای تنظیم پیمان نامه ی عمومی برای ساکنان شهر مدینه چه بود؟
- ۴) نظام سیاسی ، اجتماعی و اقتصادی اسلام و الگوی حکومتی حضرت پیامبر(ص) با کدام اقدامات ایشان و دستورات الهی کامل شد؟
- ۵) اهداف مسلمانان از انجام چندین عملیات نظامی و اطلاعاتی محدود در خارج از مدینه در سال اول هجری چه بود؟
- ۶) اقدامات حضرت پیامبر بعد از بستن پیمان صلح حدیبیه در خارج از شبه جزیره ی عربستان چه بود؟
- ۷) حضرت پیامبر پس از نزول سوره برائت (توبه) دست به چه اقدامی زدند؟ نتیجه چه شد؟
- ۸) در حکومت حضرت پیامبر (ص) شرکت در جنگ برای مسلمانان و مدیریت امور نظامی چگونه بود؟
- ۹) خلق و خوی و شیوه زندگی رسول خدا به طور خلاصه توضیح دهید.

جمله های صحیح و غلط را مشخص کنید

- (۱) در جلسه سقیفه نخست عمر و ابو عبیده و سپس تعدادی از انصار حاضر در آنجا با ابوبکر به عنوان خلیفه و جانشین پیامبر بیعت کردند.
- (۲) خلیفه دوم در آمدهای فراوان وارد شده به مدینه از سرزمین های ثروتمند فتح شده را به عنوان عطایا میان مسلمانان توزیع می کرد.
- (۳) عثمان بن عفان تحت تأثیر اطرافیان و مشاوران خود از جمله مروان، انتقاد کنندگان از حکومت را می کشت.
- (۴) پس از شهادت امام علی (ع) مردم سراسر کشور اسلامی به جز مناطقی که تحت سلطه معاویه بود با امام حسن (ع) بیعت کردند.
- (۵) با فتح مصر در سال ۲۰ هجری توسط اعراب مسلمان سلطه و نفوذ سیاسی - نظامی امپراتوری روم غربی در آن سرزمین از بین رفت.

گزینه صحیح را از جدول سمت چپ انتخاب نموده و در جلوی هر سوال بنویسید

الف) خلفای نخستین	(۱) مباهله
ب) از دین برگشتگان	(۲) نهروان
پ) ماجرای حضرت پیامبر با مسیحیان نجران	(۳) راشدین
ت) شهر بیت المقدس	(۴) ایلیا
	(۵) مرتدان

در سئوالات چهار گزینه ای زیر پاسخ صحیح را مشخص کنید.

- (۱) به هنگام جلسه سقیفه بنی ساعده برای تعیین جانشین رسول خدا (ص) چه کسانی مشغول برگزاری مراسم تدفین پیامبر بودند؟
الف) مهاجران ب) انصار پ) علی (ع) و بنی هاشم ت) خزرجیان
- (۲) کدام خلیفه پیش از مرگش شورای شش نفره تشکیل داد تا اعضا از میان خود یک نفر را به عنوان خلیفه انتخاب کنند؟
الف) ابوبکر ب) عمر پ) عثمان ت) علی (ع)
- (۳) عثمان بن عفان از کدام خاندان بود؟
الف) اوس ب) بنی هاشم پ) خزرج ت) بنی امیه
- (۴) چه کسی میان مردم معترض و خلیفه سوم میانجی گری کرد؟
الف) ابوذر غفاری ب) عمّار یاسر پ) علی بن ابی طالب ت) مروان بن حکم
- (۵) کدام گزینه جزء جنگ های امام علی (ع) با دشمنان نیست؟
الف) نهروان ب) فتح الفتوح پ) جمل ت) صفین
- (۷) کدام مورد در سست کردن پایه های حاکمیت امپراتوری روم شرقی بر شام موثر نبود؟
الف) اختلافات مذهبی ب) دوری شام از مرکز پ) تفاوت های قومی ت) تفاوت های زبانی
- (۸) علت اصلی فتوحات مسلمانان در مصر چه بود؟
الف) عدم مقاومت مردم آن سرزمین در برابر سپاه اسلام ب) دو دستگی میان ساکنان آن سرزمین
پ) عدم حمایت امپراتوری روم شرقی از آنان ت) آمدن خود خلیفه مسلمانان به آنجا برای عقد صلح

جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید

- (۱) ابوبکر در واپسین لحظات زندگی طی وصیت نامه مکتوبی را به جانشینی خود معرفی کرد.
- (۲) از مهم ترین رویدادهای دوران خلیفه دوم شبه جزیره عربستان بود.
- (۳) از صحابه پیامبر می توان به و اشاره نمود که نسبت به رفتار عثمان و منصوبان وی انتقاد و اعتراض می کردند.
- (۴) امام علی (ع) مصمم بود که مطابق و عمل نماید.
- (۵) امام علی (ع) معاویه را از حکومت برکنار کرد، وی هم به بهانه به سرکشی پرداخت.
- (۶) امام علی (ع) برای مقابله با دشمنان مرکز حکومت را از به منتقل نمود.
- (۷) سرزمین های شام و مصر هنگام حمله اعراب مسلمان زیر سلطه قرار داشتند.
- (۸) در جریان محاصره شهر ساکنان مسیحی شهر اعلام کردند فقط در حضور قرارداد صلح و تسلیم شهر را امضاء می کنند.
- (۹) از نظر سیاسی اعراب مسلمان در فاصله ی کمتر از ۲۰ سال دو قدرت بزرگ جهان آن روز یعنی و را شکست دادند.
- (۱۰) مهم ترین اثر و پیامد گسترش سرزمین ی اسلام در عرصه ی و جلوه گر شد.

اصطلاحات و مفاهیم تاریخی

ب) قسطنطنیه

الف) مرتدان

مقایسه پدیده های تاریخی

اوضاع اجتماعی دوران خلفای نخستین را با هم مقایسه کنید.

بررسی شواهد و مدارک تاریخی

برداشت و تحلیل خود را از متن زیر بیان کنید.

ولیدبن عُقبه، حاکم أموی کوفه، مبلغ زیادی از بیت المال قرض گرفت و نمی خواست آن را پس دهد. عبدالله بن مسعود که مسؤل بیت المال بود، به عثمان شکایت برد. خلیفه در پاسخ او گفت: ((تو خزانه دار ما هستی و نباید نسبت به ولید از آنچه از بیت المال برمی دارد، تعرض نمایی)). ابن مسعود به خشم آمد و گفت: ((گمان می بردم که خزانه دار مسلمانان هستم، اما اگر چنین است، مرا بدان حاجتی نیست)). (بلاذری، انساب الاشراف، ج ۶، ص ۱۴)

اظهار نظر و قضاوت

به نظر شما چرا امام علی (ع) با وجود انتخاب از سوی پیامبر (ص) به جانشینی در برابر انتخاب ابوبکر به خلافت از حق خود گذاشتند؟

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید

- ۱) واکنش و عملکرد ابوبکر در برابر سه گروه مخالف خود چه بود؟
- ۲) مردم کدام شهرها برای نشان دادن اعتراض خود نسبت به عملکرد خلیفه سوم رهسپار مدینه شدند؟
- ۳) علت بیعت شکنی طلحه و زبیر با امام علی (ع) چه بود؟
- ۴) جنگ های امام علی (ع) با دشمنانش در دوران خلافتشان را نام ببرید.
- ۵) امام حسن (ع) در دوران حضرت پیامبر (ص) در کدام وقایع حضور داشتند؟
- ۶) بعد از رحلت حضرت پیامبر (ص) چرا اتحاد امت اسلامی آسیب دید؟
- ۷) کدام اقدام امام علی (ع) در دوران خلافتشان باعث اعتراض افرادی مثل طلحه و زبیر شد؟
- ۸) سرزمین شام در دوران باستان محل برخورد کدام تمدن های کهن بود؟
- ۹) کدام عوامل باعث متحد نشدن مصریان با رومیان در برابر حمله اعراب مسلمان شد؟

سوالات تشریحی

- ۱) پس از رحلت پیامبر و آغاز خلافت ابوبکر بن ابی قحافه، سه گروه باحکومت وی به مخالفت پرداختند، آنها را بنویسید.
- ۲) نتیجه اعزام مردم معترض به عملکرد خلیفه سوم چه شد؟
- ۳) چرا امام علی (ع) در دوران حکومتش در برابر عمل به تعالیم اسلامی و سنت پیامبر با موانع و مشکلاتی روبرو شدند؟ نتیجه چه شد؟
- ۴) منظور امام علی (ع) از این جمله ((تمام قرآن را تلاوت کردم و برای فرزندان اسماعیل بر فرزندان اسحاق برتری نیافتم)) چیست؟
- ۵) علت رفتن عمر از مدینه به بیت المقدس چه بود؟
- ۶) مصریان به چه دلایل مختلفی نسبت به حاکمیت امپراتوری روم بر سرزمین خویش ناخشنود بودند؟
- ۷) نتایج و پیامد گسترش دین اسلام در عرصه دین و فرهنگ در سرزمین های دیگر چه شد؟
- ۸) مهم ترین عوامل پذیرش اسلام توسط مردمان دیگر سرزمین ها چه بود.